

TMMOB KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ GÜNCEL DURUM TESPİTİ -2-

(14 ŞUBAT 2023)

06 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen 7.7 ve 7.6 büyüklüğündeki depremler ve artçı sarsıntıları, Kahramanmaraş merkez olmak üzere 10 ilimizde büyük kayıp ve yıkımlara neden olmuştur. İlk depremin hemen ardından, 6 Şubat 2023 pazartesi günü TMMOB Yönetim Kurulu, Oda Yönetim Kurulu Başkanlarıyla olağanüstü toplantı yapmış; toplantıda örgütsel seferberlik halinde gereken teknik çalışmaları yapmak ve dayanışma organizasyonunu kurmak amacıyla yol haritası belirlenmiş; ön inceleme için bölgeye teknik heyetlerin gönderilmesine, ilgili kamu kurumlarına işbirliği çağrısı yapılmasına ve öncelikli olarak Birliğimiz tarafından yapılacak çalışmaların ve toplanacak yardımların koordinasyonu için TMMOB Afet Koordinasyon Grubu oluşturulmasına karar verilerek tüm il ve ilçe Koordinasyon Kurullarımız(İKK) ile birlikte çalışmalara başlanmıştır.

Bu kapsamda, bölgede, İKK'ların koordinasyonunda oluşturulan kriz masaları, teknik inceleme için bölgeye intikal eden Odalarımızın yöneticileri ve çalışanları, bilimsel-teknik komisyonlarımız, Birliğimizin çağrılarını ile gönüllü çalışan üyelerimiz çalışmalarını özveriyle sürdürmektedir.

Ayrıca, tüm bölgelerde, bir kısmı Maden Mühendisleri Odamızın koordinasyonu ile kamu ve özel maden işletmelerinin tahlisiye ekiplerinden 7000'in üzerinde madenci tarafından arama-kurtarma çalışmalarına destek verilmiştir. Merkezi TMMOB Afet Koordinasyonunun yanı sıra Hatay'da TMMOB Koordinasyon Merkezi oluşturulmuş olup, diğer İl Koordinasyon Kurullarımız da Adana, İskenderun, Kahramanmaraş, Pazarcık, Elbistan, Malatya, Diyarbakır, Gaziantep ve Şanlıurfa İllerinde oluşturulan kriz masalarında/afet koordinasyon merkezlerinde görev almıştır.

Birliğimiz tarafından Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanlığının talebi üzerine "Deprem Nedeniyle Yıkılan/Ağır Hasarlı Binalarla İlgili Delil Toplama/Tespit İşlemlerinde Kullanılacak Bilirkişi Kılavuzu"nun hazırlanması için yapılan çalışmalara teknik destek verilmektedir.

Ayrıca Bilirkişilik Bölge Kurulları da ilgili Odalarımızın şubelerinden Bölge Kurullarının listesinde bulunmayan bilirkişilik yapabilecek üyelerimizin listelerini istemekte olup bu konuda da gereken destek sağlanmaktadır.

ADİYAMAN

Adıyaman'da kurulan afet koordinasyon merkezine/kriz masasına Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu tarafından 3 konteyner, 10 çadır, jeneratör ve ihtiyaç malzemeleri gönderilmiştir.

Adıyaman'da yapılan incelemelerde kentteki binalarda ağır tahribatın olduğu, çadır, konteyner, konserve ve kuru gıda gibi malzemelere ihtiyaç olduğu, kontrolsüz gelen ve depolanamayan birçok yardım malzemesinin bozulduğu gözlenmektedir.

Adıyaman merkezinde ara sokak ve ana caddede yolların yıkımlar nedeniyle kapandığı, Adıyaman Belediye Başkanlığı binası da dâhil olmak üzere merkezdeki binaların %90'nın yıkıldığı, neredeyse hiç müdahale edilmediği, bazı ilçelere ve köylere hiç gidilmediği, buna karşılık birçok gönüllü kurtarma ekibinin ise valilik kriz binasının önünde görev bekledikleri, ilgisizlik nedeniyle de isyan ettikleri de gözlenmiştir.

Ayrıca, Devletin kurum ve kuruluşlarının hala yeterli düzeyde alanda olmadıkları, halkın birçok ihtiyacının AFAD yerine diğer kurum kuruluşlar tarafından karşılanmaya çalışıldığı, buna rağmen yandaş Sivil Toplum Kuruluşları dışında kalan kurum ve kuruluşların çalışmalarının engellenmeye çalışıldığı, başta çadır olmak üzere ihtiyaç malzemelerine el konulduğu tespit edilmiştir. Alanda çalışan ve özellikle Diyarbakır'dan giden gönüllülere alandaki çalışmalara katılmayan kolluk kuvvetlerince saldırılar gerçekleştirildiği, yandaş Sivil Toplum Kuruluşlarının yavaş yavaş ve bilinçli olarak alanda görünür kılınmaya çalışıldığı gözlenmiştir.

Adıyaman'da Koordinasyon Merkezi olarak Valilik önünde kurulan çadırlar kullanılmakta, yerli ve yabancı arama ve kurtarma ekiplerinin yönlendirilmesi de bu merkezden yapılmaktadır. Koordinasyon Merkezinde tercüman eksikliği nedeniyle yurtdışından gelen kurtarma ekipleriyle yeterli iletişimin kurulamadığı bu nedenle de organize bir şekilde yönlendirilemediği tespit edilmiştir. Valilik kriz masası ile iletişim kurulmak istenmiş, TMMOB heyeti olduğumuzu belirtmemize rağmen yarım saat bekledikten sonra bir itfaiye amiriyle görüştürülmemiz, "AFAD müdürümüz birazdan gelecek, bekleyin" ifadeleri, koordinasyonun eksikliği ve bilgilendirme yapılamayacağına gözlemlenmesi üzerine zaman kaybetmemek için ilde bulunan Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) ekibinin koordinatörü ile iletişime geçilmiştir.

Bekleme sürecinde, Antalya'dan gelen ve İçmimarlar Odası ile bağlantılı olan ve 3- 4 ekip olduklarını ifade eden gönüllü kurtarma ekipleri ile görüşülmüş, ekiplerden başka ekiplerin de bölgeye gelmekte olduğu, bu konuda eğitim almalarına; jeneratör, hilti, kazma, kürek vb dâhil kurtarma ekipmanlarına sahip olmalarına rağmen iki gündür kendileriyle kimsenin ilgilenmediği ve geçıştirdikleri bilgisi alınmıştır.

Bunun üzerine, çalışmalarını ve koordinasyonu Üniversitenin Eğitim Fakültesinde yürüten TTK ekibinin koordinatörü ile görüşülerek, gönüllü ekipler, birlikte çalışılması için TTK ekibiyle buluşturulmuştur. TTK ekibinin, buraya geldiklerinde büyük bir organizasyonsuzluk ile karşılaştıklarını, 36 saat bekledikten sonra AFAD ile bu çalışmayı yürütemeyeceklerini anladıklarını, bu nedenle üniversiteyle iletişime geçtiklerini, Eğitim Fakültesi Dekanının bu konuda kendilerine yardımcı olduğunu, Eğitim Fakültesini koordinasyon merkezi olarak kullandıklarını ve kendilerine gelen bilgiler doğrultusunda ekiplerini görevlendirdiklerini ifade etmiştir. TTK ekibi ayrıca araç bulmada sorunlar yaşandığını, hatta şoförü olmayan bir belediye otobüsünü İstanbul'dan gelen gönüllü kurtarma ekibinden bir kişinin çalıştırmasıyla kullanmaya başladıklarını ifade etmiştir.

Adıyaman'ın büyük ilçelerinden Gölbaşı İlçesinde de yıkımın ağır olduğu, Cumartesi günü itibariyle buradaki çalışmalara da son verildiği görülmüştür.

Besni İlçesinde yapılan incelemelerde, birçok yıkık bina olmasına rağmen hiç birinde kurtarma çalışmasının olmadığı tespit edilmiştir.

DİYARBAKIR

Adıyaman, Elbistan ve Pazarcık'ta emek ve meslek örgütleri (TMMOB, KESK vb. öncülüğünde) oluşturulan deprem koordinasyon merkezleri ile iletişim halinde olunup, buralardan gelen gönüllü çalışan ve malzeme ihtiyaç talepleri Diyarbakır Kriz masası veya bölgedeki diğer İl Koordinasyon Kurulları ve Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla karşılanmaya çalışılmaktadır.

Diyarbakır'da kriz masasına ulaştırılan yardımların organize edilmesi, yemek vb. temel ihtiyaç malzemelerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması çalışmaları devam etmektedir.

Ayrıca kriz masasının girişimleri ile Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesinde çadır üretim çalışmalarına başlanmıştır.

Diyarbakır Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ile birlikte hasar tespit çalışmaları devam etmektedir. AFAD ile birlikte sahada 90 üye çalışmaktadır.

Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu bünyesinde ilgili meslek disiplinlerinden oluşan, alanda numune alma vb. teknik çalışmalar ve raporlamalar yapacak komisyon oluşturulmuştur.

12 Şubat 2023 tarihi itibariyle Valilik tarafından, alandaki Sivil Toplum ve Meslek Örgütlerinin kurmuş oldukları kriz masası çalışmaları engellenmeye çalışılmakta, AFAD çadırlara el koymaktadır.

Ayrıca Diyarbakır İl Koordinasyon Kurulu eş sözcülerimizin de olduğu bir heyet tarafından Adıyaman, Elbistan, Pazarcık ve Kahramanmaraş'ta da incelemelerde bulunulmuştur.

HATAY

Hatay'da Defne belediyesi ile yapılan görüşmeler sonucunda kurulan TMMOB Afet Koordinasyon Merkezimiz altı gündür bölge halkı ile dayanışma faaliyeti sürdürmektedir. Defne/Subaşı bölgesinin ve yardım ulaşmamış birçok köyün ihtiyaçları belirlenerek araçlarla dağıtım yapılmaktadır. Koordinasyon merkezimizde köylere yardım ulaştıracak insan gücüne ve araçlara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar bölgede gönüllü çalışma yürüten demokratik kitle örgütleriyle birlikte tamamlamaya çalışılmaktadır.

Antakya'da çok ciddi bir ulaşım, asayiş ve güvenlik sorunu bulunmaktadır. Arama kurtarma çalışmaları oldukça yetersiz ve organizasyondan uzak şekilde devam etmektedir. Diğer bölgelerde olduğu gibi enkaz kaldırma çalışmalarına yönelik düzenli bir çaba görülmemektedir. Şehir önemli ölçüde boşaltılmış; daha az hasar alan köylerde yaşayanlar, enkaz altındaki yakınlarını bekleyenler ile arama- kurtarma, destek ekipleri dışında adeta kimse kalmamıştır.

Birçok gönüllü kuruluşun yaptığı yardımların dağıtımını noktasında yaşanan koordinasyon ve işgücü eksikliği nedeniyle çoğu yardım malzemesi rasgele yerlere bırakılarak halkın kendi kendine bunlara erişmesi beklenmektedir.

Vatandaşların sağlıklı gıdaya ulaşım sorunu büyük ölçüde devam etmekte, beslenme yerine karın doyurma söz konusudur. Çeşitli illerden gelen mobil mutfaklarla az da olsa kent merkezlerinde gıdaya ulaşım mevcuttur.

İskenderun

İskenderun'da hasar tespit çalışmalarına başlanmıştır. Arama kurtarma çalışmaları halen devam etmekle birlikte enkaz kaldırma çalışmalarına da başlandığı tespit edilmiştir.

Geçici yaşam alanları için çadır kentler kurulmaya başlanmıştır. TMMOB tarafından kurulacak çadırlar için bölgeler belirlenmiş ve ilk etap çadırları kurma çalışmalarına başlanmıştır.

Arsuz Belediyesi tarafından yardım malzemelerinin depolama ve dağıtımı için bir yer tahsis edilmiştir.

KAHRAMANMARAŞ

Depremi üzerinden 7 gün geçmesine rağmen halen seyyar prefabrik tuvaletler, duş almak için seyyar prefabrik yapıların kurulmadığı tespit edilmiş, kriz masası tarafından konteyner kent kurulması için konteyner teminine başlandığı açıklanmıştır.

Başlangıçta, Kahramanmaraş ve Elbistan'da halkımızın duyarlılığı ve İl Koordinasyon Kurullarımız sayesinde gıda ve giyim yardımlarının ulaştırılması ve dağıtımında çok büyük bir sorun yaşanmamıştır. Ancak birkaç gün içinde kamu kurumlarındaki ciddi bir organizasyon sorunu olması nedeniyle gelen yardım tırları ve malzemeler yollara atılmaya ve heba olmaya başladığı tespit edilmiştir.

İlk üç gün kentte arama- kurtarma ekibinin gelmediği, vatandaşların enkazları kendi imkânları ile kaldırmaya ve soğuktan donarak ölmüş bedenleri enkaz altından çıkartmaya çalıştığı görülmüştür. Bölgedeki arkadaşlarımızın tamamı depremin ilk günlerinde müdahale edilmiş olsa enkaz altında kalan vatandaşlarımızın kurtulma olasılıklarının yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Diğer bölgelerde olduğu gibi, bölgeye de 5 gün sonra intikal eden silahlı kuvvetlere bağlı askerler birçok noktada vatandaşlara yardım etmeye başlamış ve arama- kurtarma ekiplerinin sayısı artırılmıştır.

Resmi verilere göre toplamda 5101 bina yıkılan Kahramanmaraş'ta, an itibariyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 400 farklı ekiple binalarda hasar tespit çalışması yapılmaktadır. Ağır hasarlı ve acil yıkılması gereken binalara giriş izni verilmemektedir. Orta hasarlı binalarda giriş ve eşya tahliyesi içinse henüz bir açıklama yapılmamıştır. Ancak Kahramanmaraş merkezde hala enkazda kurtarma çalışmaları devam etmektedir. İlçelerdeki tüm arama- kurtarma çalışmalarının bittiği söylenmektedir.

Elbistan

Elbistan'da İKK kriz masası/afet koordinasyonu iki noktada yürütülmektedir. Elbistan'a gelen yardımlar köy ve mahallelerdeki ihtiyaç sahiplerine küçük araçlar ile ulaştırılmaktadır.

An itibariyle, Elbistan'da halen hiçbir şekilde dokunulmamış, üzerindeki kar örtüsünde el izi dahi olmayan, birçok enkazın bulunduğu tespit edilmiştir.

Emek ve demokrasi güçleri olarak köylere ulaşım sağlanarak ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmış, kapalı olan köy yolları iş makineleri ile açtırılıp ulaşım sağlanmıştır. Kırsal bölgelerde diğer önemli bir sorunun da, ahırların yıkılması nedeniyle, köylülerin sahip olduğu hayvanların barınma ve yem sorunu olduğu tespit edilmiştir. Önce kendi canları ile sinanan vatandaşlarımız, artık hayvanlarını kurtarma derindedir. Zorlu kış şartlarında ahırların yıkılmasının yanı sıra giderek artan yem sorunu nedeniyle hayvanların ölmeye başladığı tespit edilmiştir. Tüm bölgelerde köy/mahalle dâhil kırsal alanlarda büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvanların kurtarılması, acilen hayvan çadırları kurularak barınma sorununun ve yem temin edilerek beslenme sorununun giderilmesi gerekmektedir.

Bölgeden birçok aile özellikle çocukları olan vatandaşların otobüslerle ya da kendi imkânları ile bölgeden uzaklaşarak farklı illere göç ettiği de tespit edilmiştir.

MALATYA

Depremi yarattığı hasar göz önüne alınarak Adıyaman iline ağırlık verildiğinden Malatya'daki çalışmalara diğer bölge İKK'ları özellikle Tunceli İKK ve diğer bileşenlerin yardımları Malatya'ya yönlendirilmiştir.

Malatya'daki koordinasyondan gelen bilgi ve talepler Diyarbakır kriz masası tarafından karşılanmaya çalışılmaktadır.

Deprem bölgesinde enkaz kaldırma çalışmalarına hızlı bir şekilde başlandığı görülmektedir. Bu nedenle alanda başta yıkılan ve ağır hasarlı yapılarda olmak üzere tüm binalardan acilen numune alma vb. çalışmalar yapılmalıdır.

OSMANİYE

Osmaniye'de yapılan incelemelerde, Esenler ve Rahime Hatun Mahallelerinde büyük hasarın olduğu, çoğunlukla on katlı binaların yıkıldığı, iki katlı binaların da ağır hasarlı olduğu, bu mahallelerde arama kurtarma çalışmalarına başlandığı görülmüştür.

Bölgede yapıların ön hasar tespit çalışmalarının yapıldığı da gözlemlenmiştir.

ŞANLIURFA

Diğer bölgelerde olduğu gibi bölgede de geçici barınma alanları ve temel ihtiyaçlara olan gereksinimin devam ettiği tespit edilmiştir. Gelen yardım kamyonları, tırları vb. araçların zorunlu olarak AFAD tırlarına yönlendirildiği, buna karşılık yardımların ihtiyaç sahiplerinin tamamına ulaştırılamadığı gözlenmiştir.

Valilik verilerinde, Şanlıurfa'da 19 binanın tamamen yıkılmış, 2000'in üzerinde binanın da hasarlı olduğu, bu binalardan 164 tanesinin oturulamaz durumda olduğu belirtilmektedir. Valilik bünyesinde oluşturulan kriz koordinasyon merkezinde kurumlar arasında ciddi bir koordinasyonsuzluk bulunduğu tespit edilmiştir.

Enkaz kaldırma çalışmalarının 5. günün sonunda tamamlandığı tespit edilmiştir.

Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından yapılan hasar tespit çalışmalarına geç başlandığı ve çalışma yapan ekip sayısının yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Bu bölgede de AFAD, Çevre Şehircilik ve Koordinasyon Merkezi çalışmalarında TMMOB, İKK ve bağlı Odaları ile temas halinde değildir.

ODALARIMIZ TARAFINDAN YAPILAN BİLİMSEL VE TEKNİK ÇALIŞMALAR

Depremden hemen sonra, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamız AFAD ile iletişime geçerek afet bölgesinin Odamızca havadan hızlıca haritalanması konusunda işbirliği teklif etmiş, AFAD'ın destek talebini kabulü sonrası Odamızca oluşturulan gönüllü ekiplerce bölgenin insansız hava araçlarıyla haritalanması için uçuşlar yapılmış, üretilen veriler CBS Genel Müdürlüğüne aktarılarak sürecin koordine edilmesi ve CBS Genel Müdürlüğü üzerinden herkesin bu verilere erişimi sağlanmıştır.

Ağır hasarlı binalarda yürütülen arama ve kurtarma çalışmalarında bina hareketlerinin izlenmesi için lazerli ölçüm aletleriyle uzaktan ölçümler yapılarak çalışmalara eşlik edilmesi için HKMO üyelerimizden oluşan gönüllü ekipler kurulmuş ve alana yönlendirilmiştir.

Çadırkent ve konteyner kent şeklindeki geçici barınma alanlarını kurmak üzere Odamızla irtibat kuran tüm hayırsever vatandaşlarımız için yer seçimi ve harita bilgisi gibi teknik konularda desteğin yanı sıra, ilgili belediyeler, AFAD ve kamu kurumları ile koordinasyon ve sürecin hızlandırılması konusunda çalışmalar yürütülmüştür.

Güncel uydu görüntüsü temin eden ticari uydular takip edilerek bölgeye ilişkin kullanılabilir uydu görüntüleri temin edilmiş ve talep eden herkes ile paylaşılmıştır.

Depremlerden en çok etkilenen illerin başında Hatay gelmektedir. Depremin yarattığı fiziksel yeryüzü değişimlerinin tespitine yönelik Odalarımızın teknik araştırma ve inceleme çalışmaları da devam etmektedir. HKMO Fotogrametri ve Uzaktan Algılama Komisyonunca uydu radar verileri kullanılarak bir analiz çalışması gerçekleştirilmiştir. Analizlerde 16 Ocak ile 9 Şubat ve 28 Ocak ile 9 Şubat tarihlerine ait uydu görüntüleri kullanılmış, görüntü çiftlerinden elde edilen sonuçlara göre, Kahramanmaraş'tan İskenderun Körfezine kadar uzanan çoklu faylarda yüzey deformasyonlarının dağılımı haritalanmıştır. Ekte paylaşılan haritalardan da görüleceği üzere özellikle İskenderun Körfezi kıyılarında karada yaklaşık 35 - 45 cm dolaylarında çökmelerin (şehirde alçalmanın) meydana geldiği gözlemlenmiştir.

Etki sınırlarının yaklaşık 500 km'ye ulaşan Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası karasal kesimde yüzey kırıklıkları boyunca 3-4 m'yi aşan deformasyonlar, zemin çökmesi ve İskenderun şehir merkezinde deniz suyu baskınları gözlemlenmiştir.

Deniz suyu baskınlarının çökme kaynaklı olduğuna ilişkin yukarıda detaylarıyla anlatılan analizleri yapılmış olup bu bölge farklı tarihli radar uydu verileriyle izlenmeye devam edilecektir.

Bu sonuçlara göre bölgede bulunan çok sayıda barajın ve demiryollarının durumu, tekrarlı deformasyon ölçümleri yapılarak acilen incelenmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

Yıkılan Binaların tespiti

Uydu görüntüleri ve güncel hava fotoğrafları üzerinden yapılan hızlı analizler neticesinde yaklaşık olarak; Gaziantep ilinde 1000, Hatay'da 1750, Kahramanmaraş il merkezinde 950, Adıyaman il merkezinde 650 ve Osmaniye İl merkezinde 100 binanın yıkıldığı tespit edilmiştir. Bu rakamlar farklı verilerle ve ileri analizlerle henüz doğrulanmamış olup bu konuda üyelerimizin ve komisyonlarımızın da içerisinde yer aldığı birçok gönüllü çalışmalar yürütülmektedir ve önümüzdeki günlerde diğer yerleşim yerleri ile birlikte nihai sayılar ortaya konacaktır.

An itibarıyla sahada İnşaat Mühendisleri Odamız aracılığıyla hasar tespit çalışmaları yapan 1302 üyemiz bulunmaktadır. 13.02.2023 tarihi itibarıyla 771 üyemiz daha bölgeye ulaştırılmıştır.

Asbest Riski

Ülkemizde asbestin binalarda nerelerde ne miktarda kullanıldığına dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Bu nedenle yıkım ve hafriyat esnasında, riskli binalar tespit edilememekte, asbest yükü tam olarak ortaya konulamamaktadır.

Deprem sırasında yıkılmış ve hafriyatı kaldırılacak bütün binalarda asbest olduğu düşünülmelidir. Hafriyatın kaldırılması sırasında, sadece operatörler bölgede olmalı, ilgisiz kişiler alandan çıkarılmalıdır. Hafriyatın kaldırılması sırasında toz çıkmaması için, öncesinde ve hafriyatın alınması sırasında enkaz sürekli sulanmalıdır. Alanda bulunan herkes, P3 filtreli partikül maskesi kullanmalıdır.

Deprem sırasında yıkılmamış, ancak hasarlı olduğu için sonradan yetkili birimlerce yıkılacak binalarda ise yıkım, ilgili Yönetmelik hükümlerine uygun olarak ve Asbest Söküm Uzmanları nezaretinde yerine getirilmeli; binalardan sökülecek asbestli malzemeler mevzuatına uygun şekilde alandan uzaklaştırılmalıdır.

Geçici Barınma Alanları

Depremde yurttaşlarımız halihazırda bir travma halini yaşarlarken sorunların derinleşmemesi ve asgari koşullarda da olsa yurttaşlarımızın sağlıklı bir yaşam ortamına hızla ulaşmaları adına geçici barınma alanlarının hızlı, güvenli ve konforlu bir şekilde yurttaşlarımızın hizmetine sunulması elzemdir.

Geçici barınma alanlarının kurulumu sistematik ve planlı şekilde sağlanmadığı takdirde birçok güvenlik ve sağlık tehdidinin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu nedenle Şehir Plancıları Odamız tarafından, afet toplanma ve geçici barınma alanlarının esasen kentin imar planlarında belirtilmesi gerekmele birlikte her imar planında bu alanların işlenmediğini göz önüne alınarak, geçici barınma alanlarının kurulmasında görev alacak kurum ve kuruluşlara yol gösterici olması için, geçici barınma alanlarının kent içi yer seçimi ve planlama süreçlerine ilişkin temel kriterlerin yer aldığı bir rehber hazırlanmıştır.

Kurulması planlanan geçici barınma alanlarının amacına hizmet etmesi bağlamında rehberde yer verilen bazı hususlar aşağıda paylaşılmıştır;

- Geçici barınma alanları erişilebilir olmalıdır, depremden zarar gören kentten ve kent parçasından bu alanlara yurttaşlar yürüyerek dahi ulaşabilmelidirler.
- Geçici barınma alanlarının mevcuttaki ana yol eksenleri ile bağlantılarının olması gerekir. Bu kriter göz önüne alınırken mevcut aksların olası bir artçı depremde kapanması riski göz önünde bulundurulmalı, mümkünse birden fazla bağlantı güzergahı düşünülmelidir.
- Geçici barınma alanlarının kurulacağı arsa/arazi mümkün ise kamu mülkiyetinde olmalıdır. Cami, okul bahçeleri gibi alanlar en acil ve kısa vadeli çözümde kullanılabilir fakat yapının depremden zarar görmediğine emin olunması hayatidir.
- Geçici barınma alanı 500 m2'den küçük olmamalıdır.

- Geçici barınma alanı yağmur suyu havzasından en az üç metre yükseklikte olmalı ve herhangi bir yağış halinde yağmur/kar suyunun akabilmesi için arazi %2 ile %6 eğime sahip olmalıdır.
- Yer seçiminde hâkim rüzgâr yönü göz önünde bulundurulmalıdır.
- Geçici barınma alanına elektrik, su ve kanalizasyon (en kötü ihtimalle fosseptik çukuru inşa edilebilmelidir) bağlantısı yapılabilmelidir.

Geçici barınma alanı mümkünse genişlemeye (yeni çadırların ve konteynerlerin eklenmesine) uygun bir alan olmalıdır.

Bu kapsamda Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamız tarafından çadır kent ve konteyner kent şeklindeki geçici barınma alanlarını kurmak üzere irtibat kuran tüm yardımsever vatandaşlarımız için yer seçimi ve harita bilgisi gibi teknik konularda destek verilmektedir. Bunun yanı sıra ilgili belediyeler, AFAD ve kamu kurumları ile koordinasyon ve sürecin hızlandırılması konusunda çalışmalar yürütülmektedir.

Makine Mühendisleri Odamız Adana Afet Koordinasyon Merkezi ile iletişim halinde olup Hatay’da 250 çadırılık bir çadır kent kurulması için üye dayanışma ağı üzerinden bir kampanya yürütmektedir. Çadır kentin yer seçimi ve altyapı çalışmaları için Hatay Büyükşehir Belediyesi ile ortak çalışmalar sürmektedir.

Geçici barınma alanlarının elektrik alt yapılarının plan ve proje süreçlerinde ve ilgili diğer ihtiyaçlar konusunda Elektrik Mühendisleri Odamız ile AFAD arasında işbirliği süreci başlamıştır. Elektrik Mühendisleri Odamız ile AFAD arasında işbirliği süreci başlamıştır. 14 Şubat 2023 tarihinde gerçekleştirilecek toplantıda detaylar belirlenecektir.

Bugün itibarıyla, Şehir Plancıları Odamız da barınma alanlarının yer seçimi, kurulumu ve tasarımı konularında AFAD ile görüşmelere başlamıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Deprem bölgelerinde arama- kurtarma çalışmaları büyük ölçüde sonlandırılmış, çalışmalar enkaz kaldırma çalışmalarına dönüşmüş, savcılar ile birlikte bilirkişiler saha çalışmalarına başlamıştır.

14.02.2023 tarihinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca yapılan açıklamada, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen 10 ilde 307 bin 763 binanın incelendiğini ve bunlardan 41 bin 791’i için yıkık, acil yıkılacak veya ağır hasarlı tespiti yapıldığı bildirilmiştir.

Bugüne kadar birçok yıkıcı ve büyük kayıplara neden olan depremler yaşanan Ülkemizde ilk kez bu kadar açık bir şekilde, arama - kurtarma, barınma ve beslenme ihtiyacını karşılayan Kızılay ile bu hizmetlere ilave güvenlik, sağlık ile lojistik hizmetleri veren Türk Silahlı Kuvvetlerinin eksikliğini ağır sonuçları acı bir şekilde yaşamıştır.

AFAD’ın kurulmasından sonra TSK’nin “destek görevi” pozisyona çekilmesi, afet yönetimi ile ilgili tüm kurumların, bölgesel düzeyde, başka bir talimata gerek olmadan refleks gösterme yetkilerinin elinden alınmış olması diğer önemli husustur.

Depremi yıkıcı etkileri geçtikten sonra yapılacak kapsamlı inceleme ve araştırma çalışmaları sonrasında detaylı olarak raporlandırılacak olmakla birlikte bölgedeki ilk gözlemlerimize göre;

- Yıkımın bu denli ağır olmasının diğer bir ifadeyle tüm yerleşim yerlerinde binaların yıkılmasının ya da hasar görmesinin temel nedenlerinin; kamu denetiminin yoksunluğu; imar planlarına ve mimarlık ve mühendislik projelerine aykırı yapılaşma; inşaat uygulamalarındaki hatalar ve liyakatsizlik olduğu bir kez daha görülmüştür.
- Ölü sayısının bu denli artmasına neden olan faktörlerin en önemlilerinin geç müdahale, kamu otoritesinin eksikliği, afete hazır olmama, koordinasyonu sağlayacak afet yönetim planının olmayışının getirdiği plansızlık ve koordinasyon eksikliği, acil müdahale sağlık merkezlerinin oluşturulamaması, zorlu kış şartlarında barınma ihtiyacının giderilememesi olduğunu söylemek şimdiden mümkündür.
- Her ne kadar kamu ve yerel yönetim çalışanları, madenciler, kolluk kuvvetleri, arama- kurtarma konusunda uzman STK gönüllüleri ve müdahale etmeye çalışan vatandaşlarımızın iyi niyetli çabaları ve insanları yaşatmaya dönük olağanüstü gayretleri ortada olsa da, özellikle ilk 72 saatte etkin ve koordineli müdahale konusunda kamu otoritesinin eksikliği, arama –kurtarma ekiplerin sayıca yetersizliğinin yanı sıra gerekli donanıma sahip yetişmiş eleman ve teknolojik donanım eksikliği,

ekip olan yerlerde ise iş makinesi, vinç ve jeneratör vb ekipman yetersizliği gibi kritik faktörler ne yazık ki enkaz altında kalan insanlarımıza çok geç ulaşılmasına ve ölümlerin inanılmaz boyutlarda artmasına neden olmuştur.

- Diğer önemli bir husus da arama-kurtarma çalışmalarına geç başlanması kadar enkaz kaldırma çalışmalarına erken başlanmasıdır. Deprem 8. gününde canlı kişilere ulaşılması, hala yaşam belirtileri ve cenazelerin olduğu ifade edilen enkazların kaldırılmaya başlanması hem ölümlere hem de insanların vücut bütünlüğünün bozulmasına yol açmaktadır.
- Bu duruma ilave olarak arama-kurtarma çalışmalarının hakkaniyetli olarak yürütülmemesi (siyasetçilerin yakınlarının öncellenmesi) devlete karşı güveni sarstığı gibi bir başka hayal kırıklığı da yaratmıştır.
- Gerekli donanımda geçici barınma merkezlerinin yapılamamış olması barınma krizine yol açtığı gibi salgın riskini de beraberinde getirmektedir.
- Deprem öncesinde sahra hastaneleri kurulacak alanların ve geçici barınma alanlarının belirlenmemesi, yardım malzemelerinin depolanması ve dağıtımı konusunda bile acil bir eylem planının olmaması depremi yaşayan vatandaşlarımızı bir de soğuk kış koşullarına ve açlığa mahkûm etmiştir.
- Genel olarak tüm bölgede yardımların koordine edilmemesi sebebiyle gıda ve su yığınlarının oluştuğu, kontrolünün yapılmadığı, adil ulaşımın sağlanmadığı ve bu sebeplerle gıda güvenliği ve halk sağlığı problemlerinin kısa sürede ortaya çıkacağı gözlemlenmiştir.
- Yardımların zamanında ulaştırılmaması nedeniyle aç kalan vatandaşlarımız zorunlu temel ihtiyaçlarını depremde zarar görüp terk edilen marketlerden sağlamak zorunda kalmıştır. Elbette bunu suiistimal edenler olmuş, ilerleyen günlerde temel ihtiyaçların ötesinde hırsızlık ve hasarlı evlerin soyulmasına varan olayların çoğalması, asayiş ve devlet kontrolünün yetersizliği nedeniyle bu durumun linçlere ve insan hayatına mal olan olaylara evrilmesi de önlenememiştir. Bu durumun daha büyük kaos ve yeni ölümlere neden olmaması için, depremedelerin can ve mal güvenliği ile birlikte arama -kurtarma çalışanlarının güvenliğinin sağlanması ve yardımların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşmasının temini için acilen kolluk kuvveti sayısını artırarak asayişin sağlanması gerekmektedir.
- Her türlü afet çalışmasında tek kamusal yetkili olan AFAD bir yandan gerek kapasite gerek zamanında müdahale konusunda etkin kararlar almada son derece yetersiz kalmış, diğer yandan sivil toplumun çalışmalara katılımını engelleyerek vahametinin daha da artmasına yol açmıştır.
- Sahada bulunan iş makinalarının birçok noktada bekletildiği tek bir talimat gelmeden çalışmaya başlanmaması, çalışan iş makinalarının kontrolsüz bir şekilde çalıştırılması arama-kurtarma için geç kalınmasının yanı sıra tekrarlara da yol açmıştır.
- Diğer önemli bir husus da mobil iletişim hatlarında yaşanan sorundur. Günümüz teknolojisinin sunduğu olanak sayesinde birçok enkaz altında kalan depremede ile iletişim kurmak mümkünken, gerek operatörlerin imtina etmesi gerekse bant daralmasına gidilmesi arama kurtarma faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir.

Yaşanan tüm bu olumsuzlukların asli sorumlusu devletin tüm kurumlarını kendine bağlayan ve kendi iradesi dışında bir idareyi asla tanımayan tek adam ve kurduğu tek adam sistemidir.

Gerek bölgede bulunan ekiplerimizin gerekse Odalarımızın yaptığı çalışmalar Birliğimize iletildikçe kamuoyuyla paylaşılmaya devam edilecektir.

Aşağıda Odalarımız tarafından hazırlanan raporlar ve yapılan açıklamaların linkleri paylaşılmıştır.

https://www.emo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=141674

https://www.emo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=141631

<https://www.fmo.org.tr/bilgilendirme-duyurusu/>

https://www.gidamo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=12490&tipi=17&sube=0

<https://www.hkmo.org.tr/genel-merkez/haberler/detay/101766>

<https://www.imo.org.tr/TR,146861/insa-at-muhendisleri-odasi-6-subat-2023-kahramanmaras-pazarcik-ve-elbistan-depremleri-on-degerlendirme-raporu.html>

<https://www.imo.org.tr/TR,146866/bina-hasar-tespiti-ve-mevcut-bina-durum-tespiti-calismalari-hakkinda-duyuru.html>

https://www.jmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=16440&tipi=17&sube=0

https://www.maden.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=13675&tipi=&sube=0

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=44&mid=44&tip=0&Recid=15616>

<https://www.spo.org.tr/detay.php?sube=0&tip=2&kod=12183>